

MAGIC NATIONAL DISPATCHES

Mapping Muslim Women Voices
and Gendered Islamophobia and
Stereotypes in Media

A dispatch written by Media Diversity Institute

This project is co-funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020) under Grant Agreement no. 963678

Inleiding

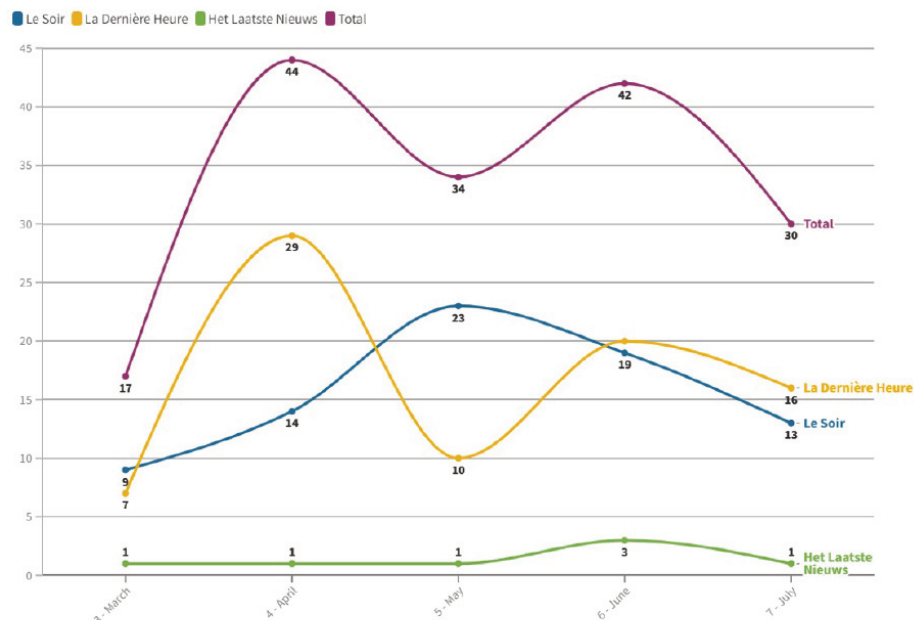
Het MAGIC-project (**M**oslim women and communities **A**gainst **G**ender Islamophobia in so**C**iety) heeft tot doel gendergerelateerde islamofobie in de media in België en Spanje te voorkomen door middel van verschillende activiteiten, waaronder mediamonitoring. Dit rapport dat geïnitieerd is door het Media Diversity Institute, presenteert de resultaten van de tweede monitoringperiode van de geselecteerde Belgische media en bestrijkt de periode van maart 2022 tot juli 2022. De drie Belgische media die in het kader van dit project worden gevolgd zijn *Le Soir*, *La Dernière Heure* en *Het Laatste Nieuws*, terwijl de drie Spaanse media die Al Fanar observeert *El País*, *La Razón* en *ABC* zijn.

In het kader van het project werd een specifieke methodologie ontwikkeld om kwalitatief en kwantitatief te analyseren hoe deze zes media verslag uitbrengen over moslima's. Het is belangrijk om op te merken dat alleen artikelen van personeelsjournalisten of van de redactie van de gemonitorde media in aanmerking zijn genomen. Alle andere informatie met betrekking tot de criteria voor het filteren van de artikelen en de gesystematiseerde gegevens is te vinden in de methodologiedocumentatie.

De resultaten van dit rapport werden voorgelegd aan Belgische experts tijdens de tweede nationale online consultatie (zie deel 6 voor meer details).

Algemene bevindingen

Gedurende deze periode van 5 maanden werden 167 artikelen geïdentificeerd, wat op een veel groter aantal neerkomt in vergelijking met 122 artikelen geïdentificeerd in periode 1 en 82 in periode 2. De artikelen werden de afgelopen vier maanden redelijk gelijk gepubliceerd, waarbij de maand maart een relatieve inzinking zag en qua resultaat te vergelijken is met periode 2.

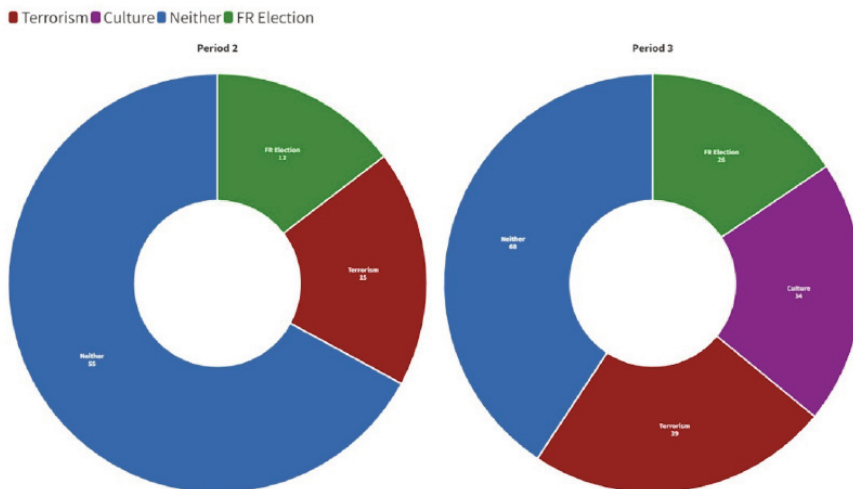
Eigen productie

Met betrekking tot de onderwerpen die kenmerkend zijn voor deze periode, is het volgende vastgesteld:

1. De verslaggeving over de verkiezingen in Frankrijk steeg tot 16,25% (voornamelijk in *La Dernière Heure*), en terrorisme gerelateerde verslaggeving steeg tot 24,38% (redelijk evenwichtig tussen *Le Soir* en *La Dernière Heure*).
2. Deze artikelen werden vergezeld door Culturele artikelen, die 20,63% van de totale dataset vertegenwoordigden, en deze werden voornamelijk gevonden in *Le Soir*.

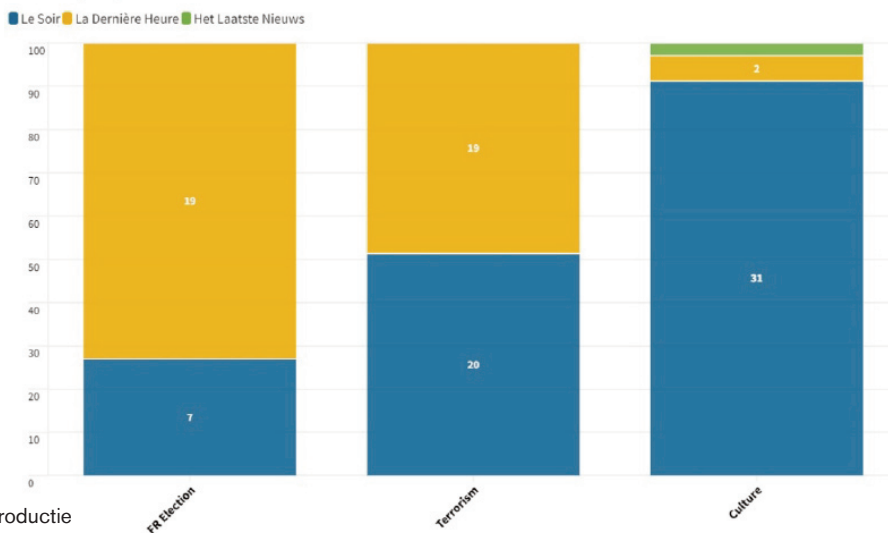
De toename van de themaverslaggeving in vergelijking met de tweede periode ondersteunt de conclusie van de monitors dat de niet-themaverslaggeving in de tweede periode het gevolg was van een seizoen gerelateerde (in dit geval de zomerperiode) daling' in nieuws productie. Dit kan het gevolg zijn van een gebrek aan grote events die de nieuwsproductie hebben kunnen aandrijven in deze periode.

Coverage of Primary Themes in Periods 1 & 2

Eigen productie

Media by Topic Covered

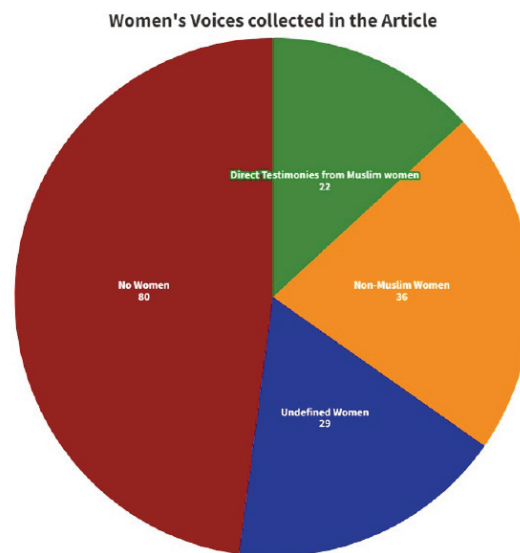

Eigen productie

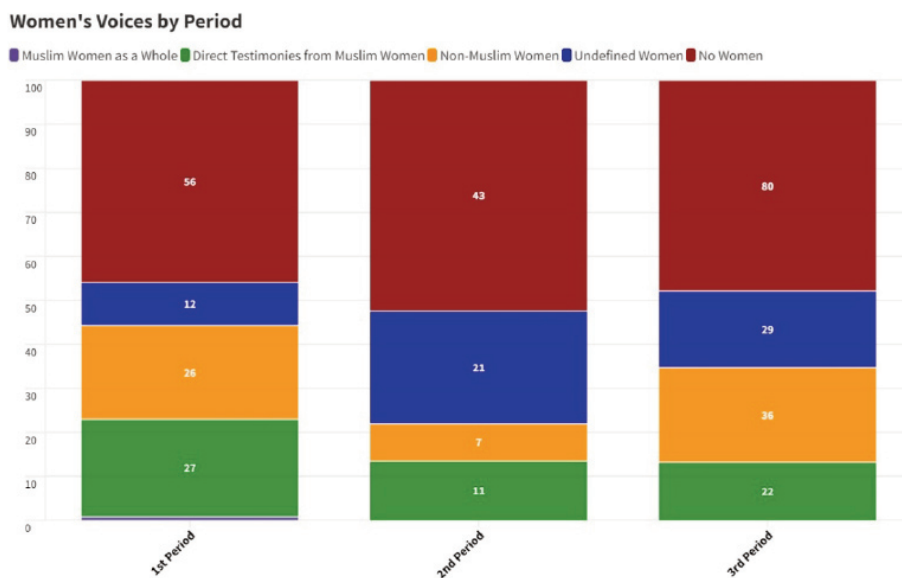
Gebrek aan stemmen van moslimvrouwen

Net als in de eerste en tweede periode worden in alle geïdentificeerde artikelen die voornamelijk over vrouwen gaan, zelden vrouwenstemmen opgeroepen voor getuigenissen. Bovendien wordt slechts 13,17% van hen duidelijk geïdentificeerd als moslimvrouwen in het artikel.

Zelfs als we aannemen dat de ongedefinieerde vrouwen allemaal moslim zijn, blijft er in totaal slechts 30,54% van de artikelen over die de stemmen van de vrouwen waarnaar gerefereerd wordt besproken.

Eigen productie

Eigen productie

De monitors merken op dat de consistente uitsluiting van vrouwenstemmen gedurende alle drie de perioden zorgwekkend is.

Ter verdere illustratie zijn de resultaten van alle drie de monitoringperiodes omgezet in een grafiek. In deze grafiek is per monitoringsperiode het aantal artikelen waarin vrouwen worden genoemd te zien.

De tabel laat zien hoe artikelen met getuigenissen van moslimvrouwen in de tweede en derde periode abrupt daalden, aangezien de eerste periode meer commentaar bevatte van de voormalige IEFH-commissaris in de berichtgeving over de "controverse" rond haar nominatie.

De derde periode bevat meer stemmen van niet-moslimvrouwen voornamelijk bestaande uit citaten van Franse rechtse politici gedurende de Franse presidentsverkiezingen. Dit moet daarom niet worden opgevat als een representatie van stemmen die moslimvrouwen ondersteunen.

Twijfelachtige titelkeuzes

De derde periode bracht opnieuw problemen aan het licht met betrekking tot dubieuze titels die worden gebruikt voor "clickbait"-doeleinden. Met andere woorden, bij het nastreven naar "kliks" en grotere betrokkenheid worden titels vaak geselecteerd door redacties die niet alleen indruisen tegen de inhoud van het artikel, maar ook de neiging hebben om schadelijke stereotypen te versterken.

«Moderniser l'islam ou islamiser la modernité?»

Le vivre-ensemble à Molenbeek: "J'entends, plus qu'avant, que le Coran doit décider de ce que l'on peut faire "

Plongée au coeur des quartiers difficiles de Bruxelles. Avec une évolution au niveau religieux.

Ter illustratie, de hierboven opgenomen titels geven allemaal een negatief beeld van de islam en reproduceren negatieve stereotypen, waarbij de eerste titel er simplistisch van uitgaat dat er slechts twee scenario's zijn met betrekking tot de islam: ofwel om de religie te 'moderniseren' of om een 'geïslamiseerde' moderniteit onder ogen te zien. Wat titel 2 betreft, de verwijzing naar zowel Molenbeek – een gebied dat al is afgeschilderd als een 'broeinest voor extremisme' – en de verwijzing naar de koran, draagt weinig bij aan de noodzakelijke nuancerings die vaak ontbreekt in discussies over gemarginaliseerde gemeenschappen. Ten slotte bevatten zowel titel 1 als titel 2 een element van bangmakerij over de islam en daarmee haar aanhangers.

Artikelen over Cultuur en Maatschappij

Zoals opgemerkt in de algemene bevindingen, wordt de derde periode gekenmerkt door het aantal culturele artikelen dat voldoet aan de criteria voor het filteren van artikelen. Het probleem met dergelijke artikelen is dat hun veronderstelde functie is om lezers te entertainen of culturele activiteiten/producten aan te raden. Hierom trekken deze artikelen zelden kritiek of nauwkeurig onderzoek aan terwijl ze toch niet onproblematisch zijn gebleken en aldus volgens de monitors nadere aandacht verdienen.

Casestudy 1: “La Puissance du Corps des Femmes”

Elle est louée à un couple de vieux Marocains mais envahie par leurs enfants, leurs belles-filles, leurs petits-enfants qui jouent, parlent haut, crient, parquent leurs bagnoles n'importe comment dans la rue. Et par Nour, la cadette des quatre enfants du couple, la seule fille. Qui a fait des études, travaille chez Ikea, s'isole dans sa chambre dès qu'elle le peut, a sur le monde un regard pénétrant, hors de la tradition musulmane en vigueur dans sa famille. Elle travaille chez Ikea, a 28 ans, n'est pas mariée. Elle a un garçon dans le corps.

Het bovenstaande gedeelte is afkomstig uit een recensie van “Maison Miroir”, een roman van de Belgische auteur en journalist Aliénor Debrocq. De roman gaat ogenschijnlijk over 'het samenleven van gemeenschappen en feministische emancipatie'. De recensie staat echter bol van wat we kunnen zien op zijn best onhandige clichés en op zijn slechtst grove islamofobie. Dit is helaas symbolisch voor veel 'Cultuur'-artikelen die in deze periode zijn aangetroffen, blijkend uit de artikelen die metaforen en stereotypen bevatten.

Casestudy 2: Vader bindt minderjarige dochter vast en bewerkt haar kapsel met een tondeuse omdat ze geen hoofddoek wilde dragen

“Het is een jong meisje dat zich volop wenst te ontwikkelen met vrienden, maar ze wordt hierin beknot door haar vader”, sprak de advocaat op het proces. “Zo verplicht hij onder andere de hoofddoek bij zijn dochters, maar legt hij ook tal van andere regels op.”

Onder de rubriek 'in de buurt' op Het Laatste Nieuws waren enkele artikelen over dit onderwerp te vinden. Deze artikelen betroffen een gewelddadige vader die werd aangeklaagd omdat hij zijn kinderen fysiek had misbruikt/aangevallen. Interessant genoeg lag de focus vooral op zijn dochter die volgens het artikel in kwestie deze mishandeling onderging omdat ze weigerde de hoofddoek te dragen, en minder op zijn zoon die ook met misbruik te maken had gehad.

De hierboven genoemde is een verklaring van de advocaat over de zaak. Zowel het essentialiseren van de hoofddoek-kwestie boven de andere beledigende patronen die binnen dat huishouden plaatsvonden, als de paternalistische toon van de geciteerde advocaat bevestigen stereotypen over de hoofddoek als een belemmering voor de ontwikkeling van een vrouw of het sociale leven, naast andere clichés. Bovendien tonen de foto's in deze artikelen allemaal een jong meisje met een hoofddoek die achterin zit of over haar tafel leunt wat een beeld van machteloosheid opwekt.

Overlegfeedback en reflecties

De resultaten van dit rapport werden gepresenteerd tijdens de derde nationale raadpleging die online werd gehouden op 22/09/2022, waaraan de volgende Belgische en Franse experts deelnamen: Arthemis Snijders, Jehanne Bergé, Pamela Morinière, Ahmed Abdi en Nora Belhadi.

De experts gingen in grote lijnen in op de volgende kernvragen (rekening houdend met de monitoringresultaten):

1. Waarom denken we dat culturele artikelen zo vaak problematisch zijn?
2. Waarom blijven deze verouderde stereotypen nog steeds bestaan in de berichtgeving in de media?
3. Heb je tijdens je beroepservaring de berichtgeving over deze thema's zien veranderen? Hoe?
4. Is het in Vlaanderen beter dan in Brussel of Wallonië?

Verder kijken dan de journalist

Alle deelnemers spraken over de noodzaak om niet alleen naar de journalist in kwestie te kijken gezien sommige redactionele keuzes niet bij hen liggen. Echter, zoals anderen deelnemers aangaven, kunnen sommige journalisten deze kwesties passief afwijzen door te zeggen 'het is niet mijn verantwoordelijkheid/schuld'. Alle deelnemers waren het erover eens dat alle betrokken actoren constructief betrokken moeten worden bij deze zaken, en verantwoordelijk moeten worden gehouden voor het voorkomen van xenofoben berichten.

Met betrekking tot cultuurartikelen zijn ze het er allemaal over eens dat dit gebied meer aandacht verdient, aangezien deze artikelen vaak veel aandacht krijgen. Zoals een deelnemer opmerkte, zijn deze artikelen niet alleen luchtig, maar vaak ook artikelen die gender-islamofobie produceren voornamelijk door een oriëntalistische of 'Othering' lens.

Een deelnemer merkte op dat het belangrijk is om een bepaald mediaplatform en zijn 'brandmerk' te onderzoeken om de problematische aard van zijn berichtgeving beter te begrijpen. Sommige kranten moedigen sensatiebeluste berichtgeving aan en om meer lezers aan te trekken en houden zich daarom meer bezig met wat de deelnemers 'slechte journalistiek' noemden.

Over problematische afbeeldingen verwees een deelnemer naar een onderzoek dat naar stockfoto's van moslimvrouwen keek. Dit onderzoek liet (volgens de deelnemer) zien hoe deze beelden vaak niet de rijke diversiteit van de moslimgemeenschap echt weergeven en vastleggen. In plaats daarvan hebben foto's de neiging om vrouwen op een machteloze of zwakke manier weer te geven. De monitors merken op dat de foto's die in deze derde controleperiode zijn gevonden evenmin een ware of sterke weergave zijn van moslimvrouwen. Bovendien bestaan sommige foto's al heel lang en zijn ze daarom in allerlei artikelen gebruikt en hergebruikt.

Gevolgen voor de participatie van moslimvrouwen

Net als bij de tweede periode vermeldde een van de deelnemers hoe moslimvrouwen de neiging hebben om helemaal niet meer met de media betrokken te raken, omdat het vaak voelt als (of geassocieerd wordt met) een 'vernederende ervaring'. Frustraties blijken ook te bestaan over het type onderwerp waarbij moslimvrouwen worden betrokken en hoe vaak het beperkt blijft tot 'islamitische' kwesties en veel minder over hun feitelijke expertise.

De weg vooruit

De deelnemers waren het erover eens dat er dingen zijn veranderd, maar slechts stapsgewijs. Bovendien zagen de meesten geen duidelijk verschil tussen berichtgeving in Vlaanderen en in Brussel of Wallonië.

Een deelnemer merkte op dat we meer moeten doen dan alleen trainingen aanbieden; dat deze problemen eerder van binnenuit moeten worden gedeconstrueerd. Een andere deelnemer riep op tot sterkere klachten- of klachtenmechanismen om ervoor te zorgen dat er meer verantwoording is door middel van verschillende manieren om problemen te signaleren. Een derde deelnemer merkte op hoe belangrijk het is om jongeren en studenten te betrekken bij uiteenlopende onderwerpen (klimaatverandering, enz.) die relevant zijn voor hun leven buiten hun religie.

Het algemene advies van de experts in dit verband was om het vertrouwen bij moslimvrouwen te herstellen en hun stem te laten horen, door hen professioneel te betrekken bij kwesties die buiten de veronderstelde islamitische sfeer vallen, en als de islam het onderwerp is, om professionele grenzen en de keuzevrijheid van deze vrouwen te respecteren.

About the project:

MAGIC is a project which aims to prevent gendered Islamophobia in Spain and in Belgium, in particular in media outlets, and to draw lessons useful for other European countries. It is funded by the European Commission, within the framework of the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme.

In the span of two years MAGIC will work to map gender islamophobia in Belgian and Spanish newspapers with a twofold objective: to provide Muslim communities' leaders, Muslim women, and CSOs working on diversity with skills and tools to recognise and stand against stereotypes against Muslim women in public narratives and to promote inclusiveness of Muslim voices in the media.

MAGIC will do so not only through training of journalists & capacity enhancement and promoting awareness campaigns but also by fostering knowledge, dialogue, and mutual cooperation among Muslim communities' representatives, Muslim women, and CSOs and media practitioners.

Follow us at <https://magic.iemed.org/>

An information elaborated by Media Diversity Institute.

This publication reflects only the views of the author(s); the European Commission and the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union are not responsible for any information it contains. Its contents are the sole responsibility of the authors and do not necessarily reflect the views of the European Union or the European Institute of the Mediterranean (IEMed).